

tum patet ex THOMA VVADENSI tomo 3. de sacramentalibus, tit. 3. & 4.

In Gallia fuisse etiam usum linguæ Latinæ in publica Scripturarum lectione, quando Gallis non erat vulgaris lingua Latina, colligitur ex ALBINO Alcuino præceptore Caroli Magni in lib. de diuinis officiis, necnon ex AMALARIO Treuirensi, qui circa annum DCCC. XL. floruit, & accuratissimè scripsit de officiis Ecclesiasticis, ubi etiam ostendit non solum in tota Gallia, sed etiam in toto reliquo Occidente eodem modo celebrata fuisse diuina officia. Tunc autem in Gallia matrem linguam non fuisse Latinam ex eo colligitur, quod CC. annis ante Amalarij ætatem occupauerant Galliam Franci, qui ex Franconia Germaniæ regione venientes, in Gallis cum ingenti multitudine confederunt. Porro Francos linguam propriam habuisse scribit Hieronymus in vita Hilarionis, ubi de quodam obfesso à dæmone loquens: *Uderes, inquit, de ore barbaro & qui Francam tantum, & Latinam linguam nouerat, Syra ad purum verba resonare.* Immo etiam antequam Franci Gallias occuparent, fuisse linguam Gallorum diuersam à Latina, indicat B. Hieronymus præfat. lib. 2. in epist. ad Galat.

Iam in Germania eodem tempore solius Latinæ linguæ usum fuisse in publica Scripturarum lectione, aperte colligitur ex RABANO Episcopo Moguntino, qui fuit ante annos DCC. Is enim lib. 2. de institutione clericorum explicans ordinem diuinorum officiorum, qui tunc in Germania seruabatur, manifestè significat, solum Latinæ diuinis Scripturas publicè legi solitas: & non solum in Germania, sed etiam in reliquo Occidente idem seruatum fuisse, indicat eodem libro c. 9. cum ita dicit: *Iste est Catholicus ordo diuinarum celebrationum, qui ab vniuersa Ecclesia Christi incommutabiliter seruetur, &c.*

Idem intelligi potest ex RVPERTO Tuirienfi, qui ante annos CCCC. in Germania floruit, & lib. 1. de diuinis officiis apertissimè ostendit, in Germania, sicut in reliqua Ecclesia, non nisi Latinæ diuinis Scripturas in Ecclesia legi consueuisse. Germanis autem nunquam fuisse linguam Latinam vulgarem certissimum est, tum ex Hiero. in epist. ad Saniam & Fretellam, & in vita Hilarionis, tum etiam quia lingua Germanica non habet vllam cum Latina affinitatem, vt dici possit nata paulatim ex Latinæ linguæ corruptione; quo modo nate sunt Italica, Hispanica, atq; Gallica.

In Boemia, & finitimis regionibus, quibus etiam nunquam fuit lingua Latina vulgaris ante annos D. Latinæ diuinæ Scripturæ in Ecclesiis legebantur. Nam exstat epistola GREGORII VII. lib. 7. epistoliarum eius manu scriptarum, ad Ducem Boemorum, in qua dicit se iustis de causis non voluisse eis permittere, vt diuina officia lingua Sclauonica celebrarent, vt ipsi postulauerant.

Deniq; in Italia sine controversia vlla, semper Latinæ Scripturæ diuinæ in Ecclesia lectæ sunt.

A Nam ordo Romanus diuinorum officiorum idem est nunc, quoad substantiam, qui fuit ab initio Ecclesiæ. ISIDORVS enim lib. 1. de officiis Ecclesiasticis. cap. 15. affirmat, à B. Petro cæpisse hunc ordinem diuinorum officiorum, quo vitur Ecclesia Romana: quem tamen postea auxit, & in meliorem formam redegit Gelasius I. vt patet ex decreto distinct. 15. can. Sancta Romana; Et postea rursus Gregorius I. vt patet ex libro Sacramentorum, ab ipso edito. Deinde etiam Gregorius VII. cum ordinem, temporum negligentia nonnihil deprauatum, in pristinam formam restituit, vt patet ex can. In die, de consecrat. distinct. 5. quod idem nostris diebus fecit Pius V. Pontifex.

B Itaque ex collatione horum locorum intelligimus, hoc tempore Romanam Ecclesiam non solum eadem lingua, sed etiam eodem ordine, & numero lectionum & psalmodiarum diuina officia celebrare, quo ante annos mille tempore Gelasij celebrabat.

C Desisse autem iam dudum in Italia linguæ Latinæ usum apud populum dubium esse nõ debet, siquidem Radeuicus, qui anno M. CLXX. floruit, lib. 2. de rebus gestis Friderici, cap. 70. scribit, in electione Victoris Papæ, his vocibus populum acclamasse; *Papa Vittore santo Pietro l' elegge.* B. etiam Thomas, qui ante annos CCC. floruit in comment. cap. 14. primæ ad Corinth. restatur suo tempore aliam fuisse in Italia linguam, qua populus utebatur, & aliam, qua Scripturæ in Ecclesia legebantur. Habemus igitur in vniuersa Christi Ecclesia id semper esse seruatum, vt sacræ Scripturæ Græca tantum, & Latina lingua publicè legerentur, tametsi ea linguæ maternæ, ac vulgares non essent. Quo argumento certe nõ vido, quid efficacius desideremus ad reprimendam audaciam huius temporis nouatorum.

D Sed accedat argumentum QUARTVM ab ipsa ratione petitum. Nam conuenit omnino ad Ecclesiæ vnitatem seruandam, vt publicus vsus Scripturarum sit in aliqua lingua communissima: nisi enim sit Scripturarum publicus vsus in lingua communi, tolletur in primis communicatio Ecclesiarum: Nemo enim neque doctus, neque indoctus frequentabit Ecclesias, nisi in sua patria: & præterea non poterunt fieri vlla generalia Concilia, nec enim Patres omnes, qui ad Concilium veniunt, habent donum linguarum, & hæc est ratio à priori cur Apostoli omnia serè Græcè scripserint, quia tunc lingua Græca erat omnium communissima, vt M. Tullius restatur in oratione pro Archia Poëta: *Græca, inquit, leguntur in omnibus serè gentibus, Latina sua sinibus exiguæ sanè consistuntur.*

Deinde autem conuersæ sunt Scripturæ in linguam Latinam, quia paulò post crecente imperio Romano, desit Græca lingua esse communis in Occidete, & cæpit Latina esse communis saltem apud eruditos in tota Italia, Gallia, Hispania,